

Materiál je zameraný pre žiactvo, ktoré má problémy s výslovnosťou hlások c, č, š, z, ž (napr. vietnamské a čínske deti) a pre žiactvo, ktoré má problémy s výslovnosťou a počutím dĺžok. Prípravu (prvé tri kolá) sú pre celú skupinu, následne sa Ž rozdelia do skupín. Alternatívne, ak je veľký počet Ž, rozdeliť na skupiny ich možno už od začiatku.

Príprava: nastrihané obrázky a kartičky (na prípravu: obrázok sliepky, nastrihané kartičky so slovami – repka, mapka... – a nastrihané kartičky zvierat – hus, mačka, koza...), klobúk/čiapka, **do skupiny 1:** cukríky, chrumky alebo tyčinky, ceruzky, bublifuk, slamka, vata, nastrihané kartičky s vetami na precvičenie c, č, š, z, ž (zelené kartičky)

do skupiny 2: pre každ. Ž pracovný list s omaľovánkou kaktusu, nastrihané kartičky s dvojicami slov s obrázkami (tvar, tvár, pás...) nastrihané kartičky s vetami na precvičovanie dĺžok (ružové kartičky)

Úvod: 1. kolo: Začína sa v kruhu. U ukáže skupine obrázok sliepky a spýta sa, aké je to zviera. Keď skupina odpovie, obrázok položí do stredu miestnosti a každ. Ž aj U si vyberie z čiapky jednu **bielu kartičku**. (Na kartičkách sú napísané slová, ktoré sa rýmujú so slovom sliepka aj také, ktoré sa nerýmujú.) U vysvetlí Ž, čo je rým a že ideme hľadať slová, ktoré sa rýmujú so slovom sliepka. U prečíta svoje slovo a spýta sa, či končí tak, ako slovo sliepka, ak áno, dá ho k sliepke, ak nie, vyhodí ho do klobúka. Potom Ž postupne čítajú slová a rozhodujú, či sa so slovom sliepka rýmujú alebo nie. Postupujú rovnako (ak za rýmuje so slovom sliepka, kartičku dajú k obrázku a sadnú si, ak nie, kartičku si zatiaľ nechajú).

2. kolo: Po prvom kole čítajú kartičky iba Ž, čo ostali stáť. Ak Ž počuje slovo, ktoré si myslí, že sa rýmuje s prečítaným slovom, prihlási sa a prečíta svoje. Ž. rozhodnú, či sa naozaj rýmuje, ak áno, Ž. pôjde k 1. Ž.

3. kolo: Ž si sadnú naspäť do kruhu. Sedia vedľa seba podľa toho, ako sa zoskupili podľa rýmov. U aj Ž si z klobúka znova vyberú. A u rozmiestni po miestnosti papiere s obrázkami zvierat (mačka, hus, prasa...). Ž postupne čítajú nahlas vety a znovu idú k papieru so správnym zvieraťom, ak sa posledné slovo rýmuje s daným zvieraťom. Posledné slová zapíšu na papier. A zostanú v skupinách, ako boli. Precvičia si výslovnosť hlások c, č, š, z, ž a potom diktujú vety zvyšku skupiny. Zvyšok skupiny si zapisuje, čo počuje, potom spolu opravujeme. Opravujú si farebným perom. Vety si zapisujú tak, aby mali pod každou vetou voľný riadok. Keď je problém s výslovnosťou, slovo si skupina ešte precvičí.

Po úvode rozdelíme Ž do dvoch skupín. Skupina 1, ktorá bude precvičovať výslovnosť c, s, š, z, ž a skupina 2, ktorá bude precvičovať výslovnosť dĺžok.

Skupina 1 – žiactvo, ktoré má problémy s výslovnosťou c, s, š, z, ž (vietnamské a čínske deti)

Budú si precvičovať výslovnosť c, s, š, z, ž.

Táto časť vychádza z publikácie PALUGYAYOVÁ, L. – TOKÁROVÁ, O.: Rapotáčik. (2018) Bratislava, Stonožka.

Opis správnej výslovnosti:

Pri vyslovení hlásky C priblížime hrany zubov k sebe do prirodzeného zhryzu, kútiky úst roztiahneme do úsmevu, konček jazyka smeruje za dolné rezáky.

Pri vyslovení hlásky C sa jazyk mierne pritlačí k dolným rezákom, zuby sa od seba máličko vzdialia. Správne prúdenie vzduchu pri výslovnosti C si môžeme skontrolovať priložením ruky k brade, kde ucítíme pri vyslovení C studený prúd vzduchu.

Precvičovanie:

1. Dáme jazyk za spodné zuby a voláme na mačku – ccc.

Dávajte striedavo konček jazyka PRED dolné zuby (za spodnú peru) a ZA dolné zuby.

Niekoľkokrát zopakujeme.

2. Pridržíme za dolnými zubami jazykom malý kúsok cukríka, chrumky alebo tyčinky.

Cvičíme: *Cecília kreslí ceruzkou cukrík a citrón.*

Pri vyslovení hlásky Č máme zaguľatené, mierne našpúlené pery. Konček jazyka sa dvíha jemne nahor.

Pri vyslovení hlásky Č sa jazyk oprie o ďasno za hornými rezákmi, s výdychom sa opretie uvoľní. Na ruke priloženej k brade môžeme cítiť teplý výdychový prúd vzduchu.

Precvičovanie:

1. Medzi prípravné cvičenia pred nácvikom hlásky Č patria napríklad skúšanie pískania, špúlenie pier (posielanie pusy), napodobňovanie zvuku uspávania alebo tíšenia dieťaťa – ččč.

2. Položíme si medzi hornú peru a nos napríklad ceruzku, malé pravítko, paličku. Skúsime ich udržať silou pier.

3. Medzi pery si položíme pravítko, paličku alebo tenkú kartičku. Perami ju pevne držíme, rukou skúsime ťahať von z úst. Pery musia predmet udržať. **Cvičíme:** *Mačka a kačka cvičia tanček v čiapke.*

Pri vyslovení hlásky Š máme zaguľatené, mierne našpúlené pery. Konček jazyka sa dvíha jemne nahor smerom k podnebiu.

Pri vyslovení hlásky Š môžeme na ruke priloženej k brade cítiť teplý výdychový prúd vzduchu.

1. Medzi prípravné cvičenia pred nácvikom hlásky Š patria napríklad skúšanie pískania, špúlenie pier (posielanie pusy), tréning nádychu nosom – výdychu ústami pri našpúlených perách, napodobňovanie zvuku vláčika – ššš.

2. Pri našpúlených perách pískame. Fúkame do flauty, píšťalky, bublifuku. Pery našpúlime. **Cvičíme:** *Šašo a Saša šijú šaty.*

Pri vyslovení hlásky Ž máme zaguľatené, mierne našpúlené pery. Konček jazyka sa dvíha jemne nahor smerom k podnebiu.

Pri vyslovení hlásky Ž môžeme na ruke priloženej k brade cítiť teplý výdychový prúd vzduchu. Znelosť hlásky Ž môžeme skontrolovať priložením ruky na hrdlo, na ktorom pri vyslovení znejúcej spoluhlásky cítime mierne vibrácie.

1. Medzi prípravné cvičenia pred nácvikom hlásky Ž patria napríklad špúlenie pier (posielanie pusy), robenie odtlačkov našpúlenej pusy na papier, napodobňovanie zvuku letiaceho lietadla – žžž.

2. Posielame pusu. Pijeme a fúkame cez slamku. Pozor, slamka je umiestnená iba po zuby. Nehryzieme do nej a neprehýbame ju. **Cvičíme:** *Žltá žaba žije s ružovým žralokom.*

Pri vyslovení hlásky Z priblížime hrany zubov k sebe do prirodzeného zhryzu, kútky úst roztiahneme do úsmevu, konček jazyka smeruje za dolné rezáky. S výdychom vyslovíme predĺžené Z, vzduch prechádza stredom jazyka.

Znelosť hlásky Z môžeme skontrolovať priložením ruky na hrdlo, na ktorom pri vyslovení znejú spoluhlásky cítime mierne vibrácie.

1. Medzi prípravné cvičenia pred nácvikom hlásky Z patria napríklad nácvik správneho dýchania (nádych nosom, výdych ústami) a fúkania (do vaty, bublifuku, flauty a pod), skúšanie bzučania ako včielka – zzz.

2. Umiestnime konček jazyka za dolné zuby a jazyk ohneme do oblúka. Konček jazyka ostáva za dolnými zubami.

3. Skúsime pri úsmeve dať spolu zuby a syčať ako had SSSSS, bzučať ako včela ZZZZZ alebo volať na mačku CCCCC. **Cvičíme:** *Zebra má zelené zuby zo zákusku.*

Následne robí skupina **pohybový diktát** so zelenými vetami. U diktujúce žiactvo opravuje, ak treba.

Skupina 2 – žiactvo, ktoré má problémy s počutím a výslovnosťou dĺžok

Dôležité najmä pre Ž, v ktorých jazyku nie je dĺžka rozlišovacia vlastnosť (napr. ukrajinčina, ruština či ďalšie slovanské jazyky okrem češtiny), ale z pozorovania môžete zistiť, že ju potrebujú aj ľudia s inými materinskými jazykmi.

Na začiatku U uvedie tému – vysvetlí, čo je dĺžeň a ako čítame dlhé hlásky – v tomto prípade je vhodné si dĺžky na začiatku precvičiť na pár slovách s dlhým a krátkym a a i (aj ak Ž už vedía, že v slovenčine existujú krátke a dlhé samohlásky, treba s nimi zopakovať, čo je dĺžeň). Tiež si treba vysvetliť, že v slovenčine je dĺžka rozlišovacia vlastnosť.

Dištingtívnu vlastnosť dĺžky v slovenčine si skupina ukáže na aktivite s kartičkami dvojíc slov s obrázkami (tvar, tvár pas, pás...). Na strihané kartičky umiestni U v triede alebo ich dá do klobúku/čiapky a Ž si po jednom vyberajú kartičky a čítajú, čo je na nich. Následne umiestnia kartičku na tabuľu. Keď nájdú dvojicu, umiestnia ju k prvej kartičke. Ak treba, U ich opraví.

Keď Ž čítajú kartičku s krátkou hláskou a alebo i, tlesknú (hláska trvá iba kým Ž tleskne), keď čítajú dlhú hlásku, vystrú jednu ruku pred seba a dlaň druhej ruky dajú na rameno vystretej ruky. Dlaň z ramena potiahnu až k dlani vystretej ruky (nie príliš rýchlo ani pomaly). Vyslovenie dlhej ruky trvá, kým potiahnu dlaň z ramena až k dlani vystretej ruky. (Toto si možno precvičiť ešte pred začatím aktivity na hláskach mimo slov.)

V druhom kole číta U dvojice a Ž po vej opakujú. Následne sa Ž striedajú v čítaní slov – Ž si vyberie si jedno slovo, ktoré nahlas prečíta. Zvyšok skupiny pozerá na slová s obrázkami a hovorí, či Ž číta slovo s dĺžňom alebo bez dĺžňa.

Následne robí skupina omaľovánku s kaktusom.

Ž prečíta prvú inštrukciu, U sa uistí, či Ž rozumie zadaniu a začne čítať slová uvedené nižšie. Povie im, že každé slovo povie dvakrát. Vyslovuje ich zreteľne, ale prirodzene, nezdôrazňuje dĺžku, pri slabších skupinách možno dĺžku zo začiatku zdôrazniť, ale nie príliš (slová musia znieť stále prirodzene). U každé slovo zopakuje dvakrát, pre menej pokročilé a mladšie skupiny číta každé slovo dvakrát po sebe. Pre pokročilejšie skupiny číta dvakrát celý zoznam.

Potom Ž čítajú slová po jednom. S veľkou pravdepodobnosťou bude treba poopraviť ich výslovnosť. Ak majú v materinskom jazyku silný prízvuk na niektorej zo slabík, budú zdôrazňovať celú slabiku, v ktorej sa nachádza dlhá samohláska, preto im U vysvetlí/ukáže, že v sj prízvuk na slabike (skoro) vôbec nepočujeme a môžeme začať s precvičovaním čítania slov bez prízvuku (vyberieme si iba pár slov napr. *mama, medved', drevo, maľovať*), potom začnú čítať

Zoznam slov v poradí:

1. hlava, 2. rada, 3. hláv, 4. chát, 5. rád, 6. chata, 7. skríň, 8. ulita, 9. horí, 10. ulít, 11. skriňa, 12. vina, 13. vína

Na konci si Ž vyfarbia kaktus podľa inštrukcií.

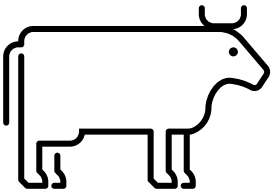
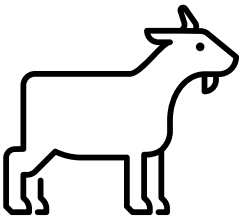
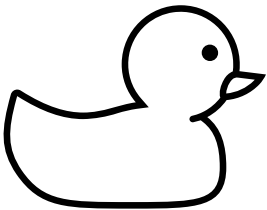
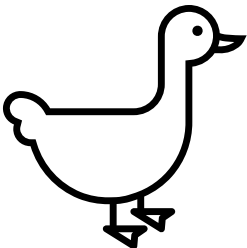
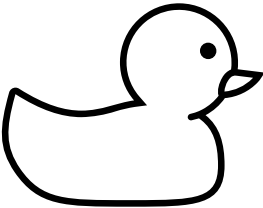
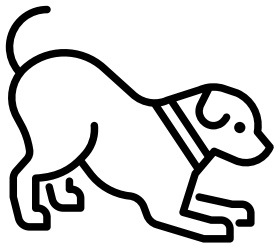
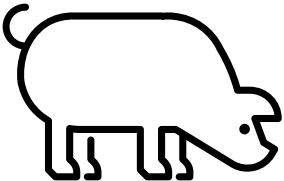
Poznámka: Aktivita je zameraná na rozoznávanie krátkych a dlhých hlások pomocou sluchu, nie na slovnú zásobu. Preto si skupina slov nevysvetľuje.

Následne robí skupina **pohybový diktát** so zelenými vetami. U diktujúce žiactvo opravuje, ak treba.

(V prípade, že je vo vetách y, U na to Ž upozorní.)

repka	mapka	šípka
nálepka	chrípka	sopka
mamka	zátka	zlatka
dunajská	šatka	slamka

japonská	šľapka	čiapka
		
		
		

Na stoličke sedí hus.

Pozdraviť ju skús.

Daj jej chleba kus.

Pri dome leží mačka.

Lopta je jej hračka.

A kamarátka je kačka.

Jožo je náš pes.

Pozdravme ho dnes.

A ukážme mu les.

Na lúke je koza.

Voláme ju Róza.

Prišla mi dnes správa,

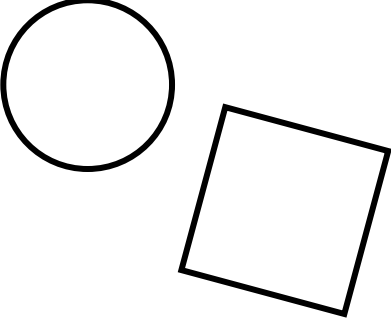
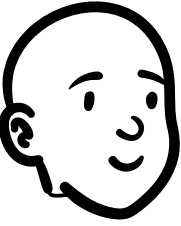
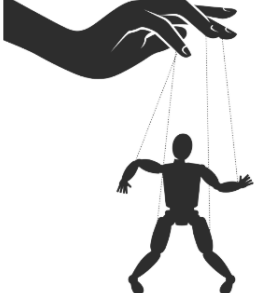
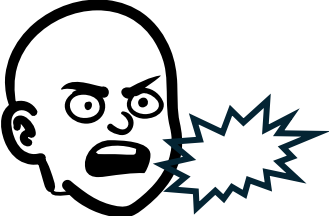
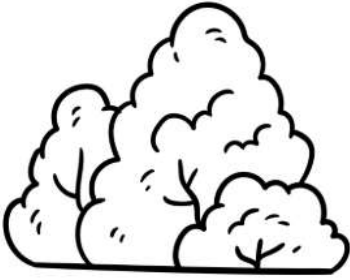
že v izbe stojí krava.

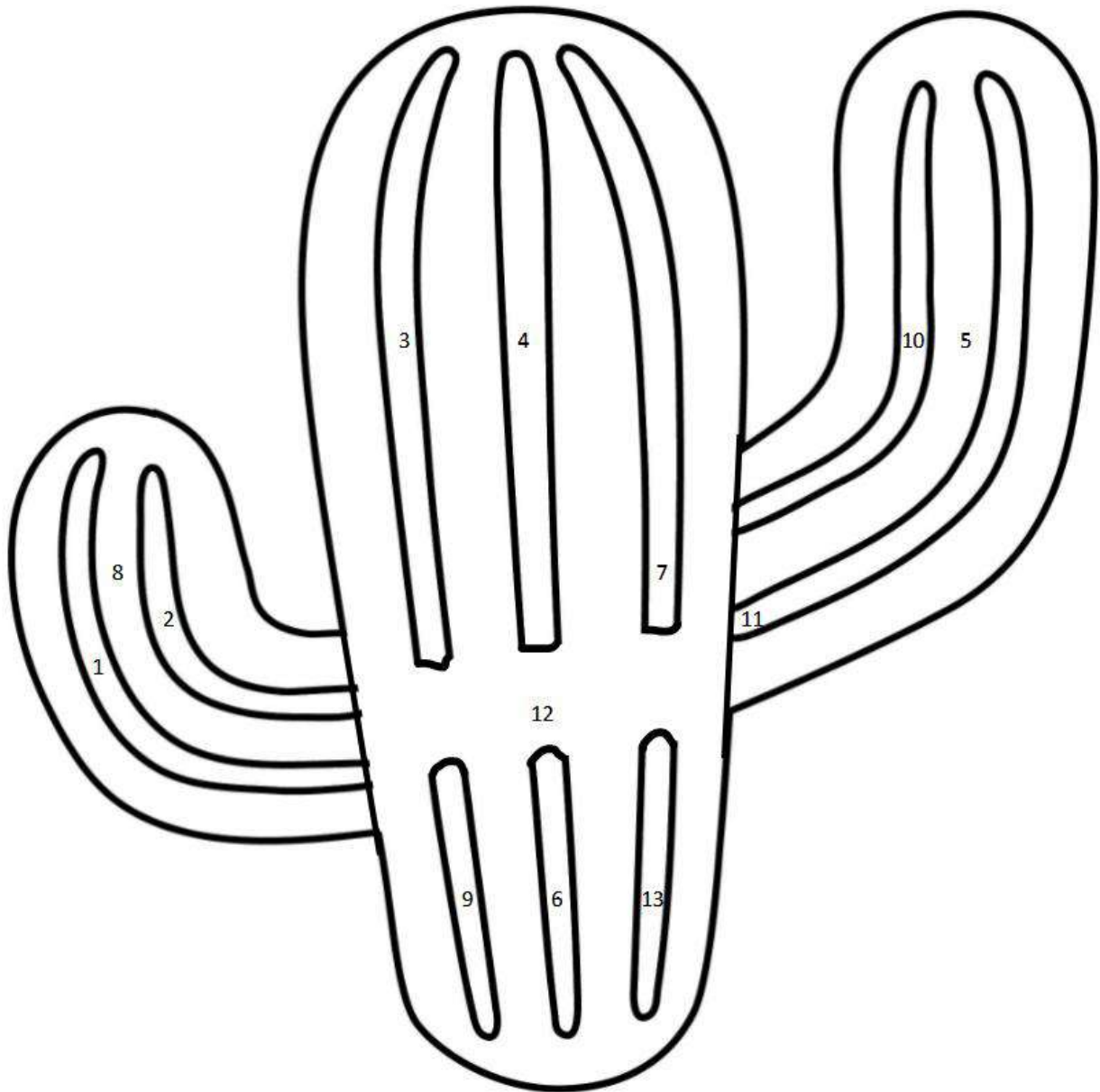
Nie je pod ňou tráva.

A mňa bolí hlava.

Julka to je prasa.

Je to veľká krása.

 tvar	 tvár	 pas
 pás	 bábka	 babka
 víla	 vila	 hračka
 hráčka	 krik	 krík

Cvičenie 1: Počúvaj a do slov doplň: a alebo á i alebo í

1. hl__va

7. skr__ň

2. r__da

8. ul__ta

3. hl__v

9. hor__

4. ch__t

10. ul__t

5. r__d

11. skr__ňa

6. ch__ta

12. v__na

13. v__na

Cvičenie 2: Časti kaktusu, ktoré majú rovnaké číslo ako slová, do ktorých si doplnila/doplnil:

a vyfarbi **žltou** farbou, **á** **červenou** farbou, **i** **zelenou** farbou a **í** **fialovou** farbou.

Mama mi kúpi drahú hračku.

Doma máme veľa skriň.

Milan nosí na hlave rád klobúk.

Pri lesných chatách leží mačka.

Na tričku mám veľa pásov.

Dunajská víla rada číta príbehy.

Sestra má silnú chrípku.

Nová hračka má rada bábky.

Pas mi padol za zelený krik.

Babka urobila veľký krik.

Moja tvár má tvar kruhu.

V peci horí teplý oheň.

